

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Generalibus Principiis Amoris Et Morum - Prolegomena septem,
Librosque undecim complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput IV. Nullam creaturam propter se finaliter ordinate diligi, validissimis
rationibus, Theologicis & Philosophicis, demonstratur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73187](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73187)

tates. . . Rationalis enim animus, qui sine dilectione esse non potest, aut Dei amator est, aut mundi, id est, creaturæ. In dilectione Dei, nulla nimia. In dilectione mundi, cuncta sunt noxia. Et ideo æternis rebus inseparabiliter inhaerendum, temporalibus verò transeuntiter utendum est, ut peregrinantibus nobis, & ad patriam redire properantibus, quidquid de profperitatibus mundi hujus occurrerit, viaticum sit itineris, non illecebra mansionis.

Hoc est quod aliis verbis l. 9. de Trin. c. 7. Augustinus insinuaverat, mansorium amorem adæquatè dividendo in charitatem & cupiditatem, charitatem sumendo pro quavis casta Dei propter se dilectione; cupiditatem, pro amore creaturæ non propter Deum; *Nemo volens aliquid facit, quod non in corde suo prius dixerit, sive cujus verbum in corde suo non conceperit: quod verbum amore concipitur, sive creaturæ, sive Creatoris. Ergo aut cupiditate, aut charitate. Quasi dicat: nemo volens aliquid facit, quod non amore facit, vel creaturæ, vel Creatoris. Ergo nemo volens aliquid facit, quod non facit aut cupiditate, aut charitate: si enim facit amore mansorio creaturæ, facit cupiditate. Si facit amore mansorio Creatoris, facit charitate. Quam l. 3. de doctr. christ. c. 10. definit: *Motum animi ad fruendum Deo propter ipsum, & se atque proximo propter Deum. Cùm igitur mansorium amorem medium inter charitatem & cupiditatem (taliter acceptas) Sanctorum Theologia non admittat, omnis amor creaturæ non propter Deum, secundum eandem Theologiam, est cupiditas: cùm non sit charitas. Omnis verò cupiditas est amor inordinatus, id est, peccatum, vel non sine illo. Et ideo Author Libri de substantia dilectionis apud Augustinum to. 6. Omne (inquit) quod præter charitatem agitur, non ordinata charitas est, sed inordinata cupiditas. Vide supra l. 4. cap. 5. & Prolegom. 6. cap. 10.**

16 Denique laudatis Sanctis concinunt, Anselmus, Bernardus, Hugo Victorinus, Laurentius Justinianus, S. Thomas, &c. Siquidem Anselmus Monologii c. 66. *Nihil (inquit) est apertius, quàm rationalem creaturam ad hoc esse factam, ut summam essentiam amet super omnia, sicut ipsa est summum bonum: immò ut nihil amet, nisi illam, aut propter illam. Quia illa est bona per se, & nihil est aliud bonum, nisi per illam.*

17 S. Bernardus in Soliloq. Verissima summæ justitiæ regula nihil nos amare permittit extraneum, Deus. Et infra: *Deus solum amari debet à Creatore Deo, & à creatura Dei. Lib. de natura & dignitate amoris cap. 7. Luce clarius constat, nihil debere amari, nisi propter Deum: non enim Deus dignatur amari cum aliqua re, que propter ipsum non amatur. Seim. 5. in Cœna Dom. Sic diligendus est proximus, ut in illo semper diligatur Deus. Si sic diligis proximum, complesti mandatum. Debet enim sic diligere proximus, ut amoris causa semper sit Deus. Et*

Seim. 8. *Omnis creatura jure creationis ab illo est, & omnis creatura, in eo quòd creatura, bona est. Debet ergo ad hoc diligere creaturam, ut in ipsa Creator ametur: non ipsa per se, at per eum qui illam creavit. Qui enim sic diligit aurum; argentum; possessionem, variam suppellectilem; ita quòd hæc sunt sibi causa amoris, profectò non est in illo charitas Patris. Diligendus ergo Creator in cunctis creaturis est.*

Hugonis Victorini & S. Thomæ ad idem 18 testimonia habes lib. 6. c. 5. n. 46.

S. Laurentius Justinianus fol. 193. *Pudeat 19 hominem, creaturis inhaerendo, non amare bonum unde bona sunt.*

CAPUT IV.

Nullam creaturam propter se finaliter ordinare diligi, validissimis rationibus, Theologicis & Philosophicis, demonstratur.

TRES priores rationes produximus lib. 7. c. 20. Prima petitur ex eo quòd nulla creatura habeat esse, vel bonitatem, finaliter propter se. Nulla proinde habeat amabilitatem finaliter propter se. Solam quippe amabilis est, in quantum bona est.

Secunda petitur ex eo quòd nulla creatura in ordine rerum habeat rationem finis, etiam negativè ultimi; nulla proinde rationem finis, etiam negativè ultimi, habere possit in ordine amoris.

Tertia ex eo quòd sicut nulla creatura habet esse à se, sed à Deo; sic nulla esse & amabilitatem habet propter se, sed propter Deum. Vide rationes istas fufius deductas ibidem.

Quarta ratio sumitur ex Augustino lib. 22. 11 contra Faustum c. 78. *Est homo iniquus, cùm propter seipsas diligit res, propter aliud assumendas. Sic enim, quantum in ipso est, perturbat in se ordinem naturalem, quem lex æterna conservari jubet. Atqui omnis creatura ab homine assumenda est propter aliud, videlicet propter Deum, utpote qui universa propter semetipsum operatus est. Proverb. 16. estque creaturarum omnium alpha & omega, principium & finis. Ergo fit homo iniquus, cùm propter se diligit creaturam, quæcumque illa sit.*

Quinta ratio est, quia fit homo iniquus, 12 quancumque in volendo & amando subducit se à fine, ad quem volendum & amandum à primo movente Deo movetur ad volendum & amandum. Sed hoc facit quancumque creaturam amat, non propter Deum, sed propter ipsam finaliter creaturam. Major perspicua est: quancumque enim homo subducit se à fine, ad quem volendum & amandum à Deo primo movente movetur ad volendum & amandum, subducit se ab ordine primi sui moventis, primique principii. Quod ideo iniquum est & inordinatum, quia cùm homo nihil velle & amare queat

nisi per virtutem & motionem Dei (in quem, sicut in primum movens, primumque principium, omnes motus nostros operationesque reduci oportere probat S. Thomas 1. 2. q. 109. a. 2. ad 1. quodlib. 1. a. 7. lect. 1. in cap. 3. secundæ ad Corinthios, & lect. 3. in cap. 9. ad Rom. q. 6. de malo a. 7. lect. 3. contra Gent. c. 89.) in volendo & amando sequi debet ordinem primi sui moventis, primique principii; atque adeo velle & amare debet ob finem, ad quem volendum & amandum à primo suo movente primoque principio movetur (qui finis haud dubiè Deus est: cum nulla motio operatioque Dei ad extra alium habeat finem ultimum, nisi Deum Deique gloriam, propter quam universa operatur Deus.) Ut enim angelicè dicitur idem S. Thomas 3. contra Gent. 10. *Cujuslibet activi principii perfectio virtutis ex superiori agente dependet. Agens enim secundum agere per virtutem primi agentis. Cuius igitur secundum agens manet sub ordine primi agentis, indeficienter agit. Deficit autem in agendo, si contingat ipsum ab ordine primi agentis deflecti: sicut patet in instrumento, cum deficit à motu artis.* Et q. 3. de malo a. 2. *Necesse est omnes motus causarum secundarum causari à primo movente, sicut omnes motus inferiorum corporum causantur à motu celi. Deus autem est primum movens omnium motuum, & spiritualium & corporalium; sicut corpus celeste est principium omnium motuum inferiorum corporum.... Cum igitur aliquis est in debita dispositione & aptitudine ad recipiendam motionem primi moventis, consequitur actio perfecta, secundum intentionem primi moventis. Sed si non sit in debita dispositione & aptitudine ad recipiendam motionem primi moventis, sequitur actio imperfecta. Et tunc... quod est ibi de defectu, non reducitur in primum movens, sicut in causam: quia talis defectus consequitur in actione, ex hoc quod agens deficit ab ordine primi moventis.... Sic ergo dicendum, quod, cum Deus sit primum principium motionis omnium, quedam sic moventur ab ipso, quod etiam ipsa seipsa movent, sicut que habent liberum arbitrium. Quae si fuerint in debita dispositione, & ordine debito ad recipiendam vel sequendam motionem, quæ moventur à Deo, sequuntur bona actiones, quæ totaliter reducuntur in Deum sicut in causam. Si autem deficiant à debito ordine, sequitur actio inordinata, quæ est actio peccati. Quæ profectò angelica doctrina concinit Augustinianæ dicenti, quod vitium in eo consistit, quod natura ab eo à quo facta sunt, arte discedunt. Quo ex principio conficitur, vitiosam esse voluntatem, dum in affectibus actibusque suis in id finaliter non tendit, ad quod à Deo movetur & ordinatur. Tunc enim subducit se à veritate & sapientia aeterna, subducendo se ab ordine divinæ motionis. Ea verò quæ dicitur à veritate atque sapientia separatio, perversa voluntas est, quæ inferiora dili-*

Tom. I.

guntur. Lib. 2. de lib. arbitr. c. 14. Tandiu ergo motus & affectus voluntatis nostræ retus est & ordinatus, quamdiu tendit in Deum, sicut in finem: tunc enim sequitur motionem primi moventis, per quam à primo movente in Deum movetur. Ex hoc ipso verò quod non tendit finaliter in Deum, sed in creaturam, subducit se ab ordine primi moventis sui; adeoque motus & affectus ipse est inordinatus.

Hujus rationis vis breviter hoc modo proponi potest: Homo nihil amare potest nisi per impressionem divini amoris: sicut ad nihil moveri potest nisi per impressionem divinæ motionis. Eundem igitur finem sibi proponere debet amando, quem Deus intendit, amorem illum nobis imprimendo. Si enim propter finem illum non amet, propter quem Deus amorem imprimit, subducit se à fine propter quem amandum, amorem Deus imprimit. Atque adeo subducit ab ordine divinæ motionis. Quod est inordinatum.

Sexta ratio: inordinatus est affectus omnium, qui de fine ultimo omnis appetitionis nostræ, facit non finem ultimum; & de non fine ultimo, facit finem ultimum. At hoc facit affectus omnis, quo homo creaturam propter se finaliter amat, non propter Deum. Facit enim quod Deus, qui in amando esse debet finis ultimus omnis appetitionis nostræ, non sit finis ultimus istius amoris & appetitionis, quæ homo creaturam amat non propter Deum. Facit ergo de fine ultimo, non finem ultimum. Facit etiam de non fine ultimo, finem ultimum, dum per amorem finaliter sic hæret in creatura, ut ultra non tendat. Cum illud sit finis ultimus amoris nostri, in quo amor noster finaliter sic hæret, & requiescit, ut ultra non tendat. Tunc proinde homo creaturam (quæ in ordine rerum non est finis ultimus) in ordine amoris facit finem ultimum amoris sui; dignitatemque finis ultimi Deo subtrahit, cui jure competit, ut conferat creaturæ, cui jure non competit. Quam profectò dignitatem homo eo ipso subtrahit Deo, quo aliquid vult & amat, non propter ipsum (idè quippe Deus finis est dictus, quia propter hunc cetera volumus. August. 10. Civit. 4.) eo quippe ipso dignitatem illam creaturæ confert, quo eam dignam ducit, in qua per amorem finaliter hæreat.

Septima ratio: homo factus est ad imaginem & similitudinem Dei, in quantum ratione, seu intelligentiâ & voluntate præditus est sicut Deus. Sed rationalis imago Dei nihil amare debet, nisi prototypon & factorem suum, vel certè nihil nisi propter ipsum. Tum quia si pictor imaginem pulchram depingeret in tabula, & illi visum dare posset, & sensum, ut seipsam, pulchritudinem suam, & pictorem suum agnosceret, & coram se positum videret... nihil aliud imago illa toto corde ageret, quam amare, laudare, colere &

N n 2

venerari pictorem suum, à quo habuit ut esset, & tam pulchra esset, ait S. Thomas de Villanova supra lib. 6. n. 64. Tum quia imagini rationali ratio ad hoc data est, cum voluntate, ut sapienter diligit, & nihil nisi sapienter diligit. Atqui nulla alia est qua vera sit sapientia, vel intelligentia creatura rationalis, nisi dilectio Creatoris, ait S. Fulgentius lib. 1. ad Monim. c. 18. Quia sine illa dilectione nullus promoveretur ad beatitudinem, ad quam vult Deus ut quovis actu tendat, eamque indefinenter appetat. Propterea namque beatitudinis appetitum creatura rationalis usque adeo voluit esse naturaliter insitum, ut nihil, nisi ex eo velle & amare possit, ut dixi lib. 3. n. 22. Contra Dei ergo moventis voluntatem, imò contra naturam suam agit, quandocumque eò per amorem non tendit.

26 Octava ratio: inordinatum est, quòd creatura rationalis ibi velit per amorem requiescere, ubi non potest quietem invenire. Hoc autem toties vult, quoties vult creaturam propter se finaliter amare. Hoc ipso namque quòd creaturam vult amare finaliter propter se, non propter Deum, vult amorem suum in creatura terminari. Vult ergo amorem suum in creatura quiescere. Siquidem affectus omnis in termino suo quiescit: cum ultra terminum suum non tendat. Dum igitur affectus & amor in creatura terminatur, ultra non tendens in Deum, in creatura quiescit. In nulla tamen creatura quietem invenire potest rationalis creatura. Ut enim Augustinus testatur, experientiaque docet: *inquietum est cor nostrum donec requiescat in te.*

27 Nona ratio: homo per amorem nulli ordinatè servit, nisi Deo, ut Augustinus contestatur lib. 6. de Musica c. 15. *Ipsa est anima ordinatio, quæ nulli servit, nisi Deo.* Nihil ergo ordinatè propter se finaliter diligit, nisi Deum. Si quid enim aliud propter se finaliter diligit, illi servit. Quia amor quo quidpiam propter se finaliter amatur, amantem amati servum facit. Cum ea sit natura amoris, quo quidpiam amatur tanquam finis, etiam negativè ultimus, uti ostendimus lib. 5. n. 50. Et idem Augustinus lib. de morib. Eccles. c. 3. dicit quòd *cum volunt homines res mortales per dominationem tenere, ab his ipsis potius per cupiditatem, id est, earum propter se finaliter amorem tenentur, & rerum mortalium servi sunt.*

28 Decima ratio: *omnis humana perversio est, quòd etiam vitium nominatur, fruendis uti velle, atque utendis frui.* Augustinus lib. 83. 99. q. 30. *Nec est enim alia vita hominis vitiosa atque culpabilis (inquit lib. 10. de Civitate c. 10.) quam male utens & male fruens, utendo fruendis, & fruendo utendis.* Atqui creaturas propter se diligere, est utendis frui. *Frui namque est amore alicui rei inherere propter seipsam,* ait Augustinus lib. 2. de doctr. christ. c. 4. *Et dicimus eà re nos perfrui, quam diligimus propter seipsam.* Ibidem c. 31. Igitur Au-

gustino iudice, perversum est, sive culpabile & vitiosum creaturam propter se finaliter amare. Cum hoc sit creaturam frui. Et creaturis utendum sit, solo Deo fruendum, prout Augustinus docet lib. 1. de doctrina christ. c. 5. 22. & 31.

Porrò cum Augustinus dicit, quòd omnis humana perversio sit fruendis uti, atque utendis frui: perversiois nomine vitium, seu culpam intelligit, prout abstrahit à mortali & veniali; non verò solam mortiferam perversioem, uti manifestum est ex eo quòd perversioem cum vitio confundat (*omnis humana perversio, quòd etiam vitium nominatur*) perversioisque nomine inordinationem intelligat. Perversioem namque ordinationi contraponit, ut constat ex antithesi quam immediatè subjungit: *ita & omnis ordinatio, fruendis frui, & utendis uti.* Denique eodem modo dicit, omnem humanam perversioem esse utendis frui, & uti fruendis; quo supra dicit, *non esse aliam vitam hominum vitiosam, atque culpabilem, quam male utentem, & male fruentem.* Hæc quippe propositio æquipollet priori: cum male uti, secundum Augustinum, sit fruendis uti; & male frui, sit utendis frui. Atqui per vitam hominum vitiosam atque culpabilem in posteriori hac propositione Augustinus intelligit tam venialiter quam mortaliter talem. Ergo & in priori, per humanam perversioem, intelligit tam venialem quam mortalem.

Hinc perperam aliqui Noviores perversiois nomine in allegato Augustini testimonio, solam mortalem intelligunt, ut sibi viam faciant dicendi, Augustinum in eodem testimonio de sola illa fruitione loqui, quæ quidpiam diligitur propter se, tanquam finem positivè ultimum, tanquam finem utique hominis, quem omnibus ipse præferat, & in quo beatitudinem suam collocet. Si enim de sola ista fruitione loqueretur Augustinus, perspicuè falsa foret propositio ipsius: *omnis humana perversio, seu inordinatio est, fruendis uti, atque utendis frui.* Cum de fide sit, non omnem humanam perversioem, seu inordinationem, vel culpam, esse mortiferam; non omnem proinde consistere vel in positiva fruitione utendorum, vel in usu positivè fruendorum, illo ipsorum sensu. Perspicuè quoque (secundum ipsos) falsa foret altera propositio, ibidem ab Augustino immediatè subjecta: *omnis ordinatio est fruendis frui, & utendis uti.* Cum ipsi censeant ordinatos esse actus quarumcumque virtutum, absque relatione in Deum, tanquam finem ultimum, absque positiva proinde illa fruitione, seu Dei, seu virtutis.

Denique cur loco illo Augustinus de sola illa loquitur positiva fruitione, potius quam alio quocumque loco? alius profectò locus infinitas agnoscit fruiciones utendorum, quibus res creatæ propter se inordinatè diliguntur, tamen non diligantur propter se tanquam fi-

nem positivè ultimum, sive tanquam finem hominis, ut videre est l. 1. de Civitate Dei c. 9. & lib. 21. exposit. in Psal. 29. 40. 80. lib. de vera relig. c. 4. Enchirid. c. 68. ferm. 121. de diversis, ubi in iustis infinitos admittit inhæsiuos & mansorios amorculos creaturarum ad usum concessarum, quibus iusti eas amant finaliter propter se, licet non præponant eas Christo, nec eas amant tanquam finem positivè ultimum. Vel sola definitio fruitionis id liquidò demonstrat: siquidem *frui, est amore alicui rei inhærere propter seipsam*, uti dicit lib. 1. de doctr. christ. c. 4. ubi cum dicit *propter seipsam*, non intelligit *tanquam finem positivè ultimum*, sive tanquam finem ultimum hominis. Cum ibidem c. 34. nullam agnoscat dilectionem, quæ non sit fructio vel usus. Nullum proinde medium. Cum tamen apertissimè detur, atque ab Augustino admittatur dilectio media inter usum & fruitionem illam positivam. Talis quippe est fructio negativa, quæ creatura diligitur propter se, tanquam finem, non positivè, sed negativè ultimum.

32 Undecima ratio: quidquid homo amat non propter Deum, cupiditate amat (non enim amat charitate: ergo cupiditate: cum omnis amor vel charitas sit generatim sumpta pro amore Dei propter se; vel cupiditas sumpta pro amore creaturæ non propter Deum) sed quidquid homo cupiditate amat, inordinatè amat. Tum quia, ut Augustinus dicit ferm. 23. de v. 24. Psal. 72. *Quidquid bonè amas, charitate amas. Tum quia, ut idem ait l. de grat. Chr. c. 20. Aliud est charitas, radix omnium bonorum; aliud cupiditas, radix malorum, tantumque inter se differunt, quantum virtus & vitium. Et infra: Cupiditas hominis, vitium est. Et ferm. 115. de diversis: Cupiditas nihil boni potest generare. At verò tunc est cupiditas, cum propter se amatur creatura, lib. 9. de Trin. c. 8. Et quid aliud cupiditas, nisi amor à Deo ad creaturam deficiens, sive amor quo non Deus, sed creatura propter se, non propter Deum amatur? Talem verò amorem esse peccaminosum divinâ se voce didicisse ait lib. 12. confess. c. 11. *Dixisti mihi, Domine, voce forti in aurem interiorem, quod hoc solum à te non est, quod non est, motusque voluntatis à te, qui es, ad id quod minus est, quia talis motus delictum atque peccatum est. Talis proinde amor, est illa cupiditas, de qua loco citato de gratia Christi: Cupiditas hominis, quæ vitium est, hominem habet autorem, vel hominis deceptorem; non hominis Creatorem.**

33 Duodecima ratio: homo tenetur omni vitâ suâ rationali, omni proinde die, horâ & momento illius, Deum propter se diligere, ut ex Scriptura & Patribus ostensum est lib. 6. cap. 5. & seqq. nullâ ergo horâ, nullo momento potest creaturam propter se finaliter diligere, sive in creatura per amorem hære. Cum hoc ipso Deum propter se non diligit, quo creaturam propter se finaliter, non propter Deum diligit. Sed & ipsum ampliùs osten-

dunt Scriptura, Traditio, ratio, quibus libro 8. demonstrabimus, nullum amorem, & actum nostrum deliberatum esse usquequaque ordinatum, qui non fuerit ordinatus, seu relatus in Deum propter se dilectum.

Denique creaturam propter se finaliter amari non posse absque peccato, probant mali effectus istius amoris, satis demonstrantes innocentem non esse tot malorum parentem. Mali autem effectus ipsius sunt 1.º. diminutio divini amoris, satis superque probata superius. 2.º. amissio temporis, sicut & inclytæ illius libertatis, cum qua anima sic à Deo condita est, ut soli Deo serviat, serviendo regnet. Quam libertatem per mansorium creaturæ amorem amitti constat ex dictis n. 27. 3.º. agglutinatio amantis ad rem amatam, quæ fit ut ab ea sine dolore & difficultate non separetur, & anima immunda efficiatur ex unione cum bono inferiori. 4.º. inquietudo & instabilitas. Quia anima rei instabili conglutinata omnes motus ipsius sentit dum veniunt, timet dum prævidet, luget dum acciderunt, &c. prout quotidiana experientia docet.

CAPUT V.

Ne ipsa quidem virtutes propter se finaliter; sive propter creaturam earum honestatem, in ea sistendo, ordinatè amantur secundum Augustinum.

34 Probatum 1.º. quia lib. 19. de Civitate c. 25. 35 Apertissimè dicit, quòd virtutes, quas sibi videtur habere humana mens, per quas imperat corpori & vitiis, ad quodlibet adipiscendum, vel tenendum, nisi ad Deum retulerit, etiam ipsæ vitia sunt potiùs quam virtutes. Nam licet à quibusdam tunc vera & honesta pellantur esse virtutes, cum ad seipsas referuntur, nec propter aliud expetuntur; etiam tunc inflata & superba sunt. Et idè non virtutes, sed vitia iudicanda sunt.

Suarez l. 1. de grat. c. 7. in tantum miratur dictum Augustini, ut incredibile esse dicat. Verùm credibile visum est Angelico Doctore, illud referenti & approbanti opusc. 16. aliàs 61. de humanitate Christi c. 3. Credibile etiam visum est S. Remigio in lib. de tenenda verit. Script. c. 10. ubi sic: *Homines... habent arbitrium voluntatis; ut... possint velle etiam quadam bona... quæ cum propter solam vitæ honestatem appetuntur, sine dubio inflata & elata sunt.* Credibile denique videtur consulentibus Christianam potiùs Philosophiam, quàm Peripateticam, vel Stoicam, potiùsque rationem christianam & consequentem, quàm purè humanam & antecedentem. Christianam quippe Philosophiam consulentes, suspiciunt mirabilem Augustinianæ doctrinæ profunditatem, sanctitatem, soliditatem, sublimitatem, sibi per omnia constantem, firmissimisque atque utroque Testamento firmatis christianæ vitæ principiis innitentem, communi quoque